УДК 811.134.2'373.6:796.332]:070
DOI https://doi.org/10.32782/2522-4077-2026-218-16

ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ФУТБОЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ НА БАЗІ ТЕКСТІВ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

ETYMOLOGICAL ANALYSIS OF SPANISH FOOTBALL LEXICON BASED ON PUBLICISTIC DISCOURSE TEXTS

Літвіх А. В.,
orcid.org/0009-0008-4556-3372
викладач кафедри романської філології
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Дана стаття присвячена етимологічному аналізу футбольної лексики іспанської мови, здійсненому на основі текстів сучасного іспаномовного публіцистичного дискурсу. Цей аналіз націлений показати загальні закономірності утворення та функціонування лексичних одиниць, пов'язаних із концептом футболу. Значна частина пов'язаних з футболом слів проникла до іспанської мови в результаті лексичних запозичень з інших мов чи калькування іншомовних термінів, проте деякі лексеми були утворені з допомогою морфологічних словотвірних засобів іспанської мови (афіксів, абревіації). Актуальність даної теми зумовлена стрімким розвитком спортивної сфери, глобалізаційними процесами та взаємодією мов, що безпосередньо впливає на лінгвістичні процеси в іспанській мові такі як оновлення та розширення лексичного складу. Також варто зазначити, що футбол є національним спортом та окремим соціокультурним феноменом як в Іспанії, так і в країнах Латинської Америки, що бере початок з кінця XIX століття. Тому не дивно, що іспаномовний футбольний дискурс набув значної популярності та стрімкого розвитку в XX і XXI століттях. Метою статті є здійснення етимологічного аналізу сучасної іспаномовної футбольної лексики, використовуючи за основу тексти періодичних інтернет-видань. У дослідженні застосовано методи описового, етимологічного та контекстуального аналізу, що дозволяє простежити основні тенденції утворення та вживання даних лексем. Також у статті зосереджено увагу на встановленні етимологічного походження футбольних термінів, визначенні джерел їх запозичень та особливостей адаптації в іспанській мові. У статті розглянуто особливості утворення і вживання кальок, міжнародних спортивних абревіацій та власне іспаномовних термінів, які вживаються у сучасному футбольному дискурсі. Результати дослідження свідчать, що етимологічний аналіз іспаномовної футбольної лексики є важливим інструментом для вивчення закономірностей утворення та функціонування футбольного лексикону іспанської мови.

Ключові слова: етимологія, іншомовні запозичення, іспанська мова, лексика, лінгвістика, лексичний фонд, лексикологія.

This article is dedicated to the etymological analysis of Spanish football vocabulary based on texts of contemporary Spanish-language journalistic discourse. The analysis aims to identify the general peculiarities of formation and functioning of lexical units related to the concept of football. A considerable number of football-related words entered the Spanish language through lexical borrowings from other languages or by means of loan translations (calques), while other lexical items were created using the morphological word-formation resources of Spanish, including affixation and abbreviation. The relevance of this research is determined by the rapid development of the sports sphere, globalization processes, and the interaction of languages, which directly affects linguistic processes in the Spanish language such as renewal and expansion of its lexicon. It should also be noted that football is both the national sport and a distinct sociocultural phenomenon in Spain as well as in the countries of Latin America, with its origins dating back to the late XIX century. Consequently, Spanish-language football discourse has gained considerable popularity and has undergone rapid development in the XX and XXI centuries. The purpose of

© Літвіх А. В., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

this article is to conduct an etymological analysis of contemporary Spanish football vocabulary using texts from online periodical publications. The study uses methods of descriptive, etymological and contextual analysis in order to identify the principal tendencies in the formation and usage of football-related lexical units. The article also focuses on establishing the etymological origin of football terms, identifying the sources of their borrowings and the peculiarities of adaptation in the Spanish language. The article also investigates the formation and use of loan translations (calques), international sports abbreviations, and proper Spanish football terms functioning in contemporary football discourse. The results of the study indicate that the etymological analysis of Spanish-language football vocabulary is an important tool for investigating the peculiarities of formation and functioning of the football lexicon of the Spanish language.

Key words: etymology, language borrowings, Spanish, lexicon, linguistics, loanwords, vocabulary, lexicology.

Постановка проблеми. Публіцистичний дискурс є досить сприятливою сферою для появи та вкорінення нових лексичних одиниць, адже він не лише відображає актуальні події сьогодення, але й реагує на економічні, соціальні чи політичні зміни в суспільстві. Неологізми чи іншомовні терміни найчастіше першочергово виникають саме в текстах періодичних видань в результаті впливу модних тенденцій, політики чи нових суспільних реалій. Не є виключенням і тексти, присвячені темі футболу, так як даний вид спорту є соціокультурним феноменом у Іспанії та іспаномовних країнах американського континенту. Певно важко знайти особу, яка би не цікавилася футболом, оскільки протягом XX та XIX століть десятки іспанських та латиноамериканських футбольних клубів і футболістів досягли світового визнання та слави, закарбувавши свої імена на сторінках історії. Власне значна популярність даного спорту й перетворення його на потужне соціально-економічне явище призвели до формування окремого пласту футбольної лексики іспанської мови. Дана лексика виникла в результаті калькування, запозичення іншомовних слів чи створення нових лексем словотвірними засобами власне іспанської мови, ставши яскравим прикладом лінгвістичних процесів та поступального розвитку мови.

Актуальність даної статті зумовлена зростанням популярності футболу в іспаномовному світі, що, у свою чергу, сприяє формуванню іспаномовного футбольного лексикону, внаслідок взаємодії з іншими мовами та використання наявних засобів словотвору.

Дане дослідження, що має міждисциплінарну спрямованість, покликане проаналізувати етимологічний склад футбольної лексики іспанської мови на прикладі статей з іспаномовних періодичних інтернет-видань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що багато науковців займалися вивченням іспаномовної спортивної термінології, досліджували англомовні запозичення у публіцистичному спортивному дискурсі чи аналізували футбольну термінологію іспанської мови з перспективи її утворення та використання в сучасних ЗМІ. Так, наприклад, наукова група у складі таких авторів як Рафаель Алейшандре-Бенавент (Rafael Aleixandre-Benavent), Рекаредо Агульйо Альбуйшек (Recaredo Agulló Albuixech), Віктор Агульйо Калатаюд (Víctor Agulló Calatayud) та Хуан Карлос Вальдеррама-Суріан (Juan Carlos Valderrama-Zurián) у статті «Terminología y lenguaje deportivo del fútbol.» досліджували футбольну лексику іспанської мови з етимологічної перспективи та розглядали метафоричні й фразеологічні вирази, що використовуються в сучасному футбольному сленгі [1].

У свою чергу Марія Васкес-Амадор (María Vázquez-Amador) та М. Кармен Ларіо-де-Оньяте (M. Carmen Lario-de-Oñate) у роботі «Anglicismos en la prensa deportiva de principios del siglo XX y XXI: estudio contrastivo» здійснювали аналіз англомовних запозичень у сучасних іспаномовних спортивних періодичних виданнях. На основі двох корпусів текстів, зібраних у період з 1906 по 1910 роки та протягом 2010 року, вони вивчали способи адаптації англіцизмів та їх закріплення в лексичному фонді іспанської мови [2].

Також Марія Хесус Родрігес-Медіна (María Jesús Rodríguez-Medina) у дослідженні «Anglicismos en el léxico de las actividades deportivas de los gimnasios españoles» аналізувала запозичення з англійської мови з точки зору їх адаптації в іспанській мові та використання

у сфері діяльності іспанських спортзалів [3]. Кармен Лухан-Гарсія, Еугенія (Carmen Luján-García Eugenia) та Есперанса Нуньєс Ногеролес (Esperanza Núñez Nogueroles) у статті «Analysis of specialized sports-related anglicisms: Their use in the European Spanish press nowadays» вивчали англомовні запозичення та особливості їх використання у текстах сучасних іспаномовних періодичних видань [4].

Метою даної статті є здійснення етимологічного аналізу сучасної футбольної лексики іспанської мови, використовуючи за основу тексти сучасних іспаномовних періодичних інтернет-видань.

Об'єктом дослідження є лексика сучасного іспаномовного футбольного дискурсу, представлена на основі публіцистичних текстів.

Предметом дослідження виступає етимологічна структура футбольної лексики іспанської мови, закономірності її формування та функціонування в текстах періодичних видань.

Завдання статті:

– окреслення теоретичних засад етимологічного аналізу лексики, історії та особливостей розвитку футбольної термінології іспанської мови;

– аналіз і класифікація футбольної лексики з перспективи її походження, сфери вжитку, морфологічних характеристик та способу словотвору;

– аналіз основних джерел іншомовних лексичних запозичень, що пов'язані з тематикою футболу, та особливостей їх адаптації у лексичній системі іспанської мови;

– виокремлення загальних принципів утворення іспаномовної футбольної лексики та її застосування в текстах публіцистичного дискурсу.

Виклад основного матеріалу. Даний розділ буде складатися з двох частин: теоретичної та практичної. У першій частині буде представлена теоретична база роботи, тобто визначення поняття етимологічного аналізу, розкриття історії виникнення футболу та футбольної лексики в Іспанії і країнах Латинської Америки. Друга частина передбачає аналіз знайдених прикладів лексичних одиниць, пов'язаних з футбольним дискурсом та зібраних на основі іспаномовних періодичних інтернет-видань, залежно від їх етимології, морфологічних характеристик, ступеня адаптації, лексико-семантичного поля та способу словотвору.

Королівська академія іспанської мови (RAE) визначає поняття «етимологія (etimología)» як наука, що досліджує походження слів, причини їхнього існування, їхнє значення та форму [5].

Тому етимологічний аналіз передбачає вивчення слів іспаномовної футбольної лексики з перспективи їх походження та причин появи в лексичному фонді іспанської мови.

Історія виникнення футболу в Іспанії тісно пов'язана з британськими робітниками, які працювати на шахтах та залізничних компаніях у містах Віго й Уельва ще в кінці XIX ст. Саме тут в автономних спільнотах Галісія та Андалусія були створені перші футбольні клуби (Real Club Recreativo de Huelva 1889 рік). На початку XX ст. футбол, відомий в Іспанії під назвою balompié, набув популярності в інших провінціях, що призвело до створення 1913 року la Real Federación Española de Fútbol (RFEF) та перетворення Іспанії на одну з ключових фігур футбольного світу. 1929 року був започаткований турнір La Liga, що об'єднав найкращі іспанські футбольні клуби, які й сьогодні залишаються всесвітньовідомими, такі як Real Madrid (заснований 1902 року) і F.C. Barcelona (заснований 1899 року). 1920 року була створена національна збірна команда Іспанії, що взяла участь в Олімпійських іграх в Антверпені, а 1984 року була заснована la Liga Nacional de Fútbol Profesional (LFP) [6].

У країнах Латинської Америки футбол з'явився в другій половині XIX століття завдяки впливу британських моряків, інженерів та іммігрантів. Спочатку даний спорт був своєрідною розвагою для вищих класів суспільства, проте з часом, завдяки своїй простоті та дешевизні (потрібен лише м'яч та вільний простір), футбол поширився серед бідних прошарків суспільства. На межі XIX–XX століть виникають перші латиноамериканські футбольні клуби: Boca Juniors 1905 року в Аргентині, Vasco da Gama 1915 року в Бразилії, Alianza Lima 1901 року

в Перу, Montevideo Wanderers Fútbol Club 1902 року, Albion Football Club та Club Atlético Peñarol 1891 року в Уругваї. 1916 року була створена CONMEBOL – Південноамериканська футбольна конфедерація та цього ж року в Аргентині був проведений перший Чемпіонат Південної Америки з футболу. 1924 та 1928 року збірна Уругваю стала переможцем футбольного турніру на Олімпійських іграх, а вже 1930 року в Уругваї пройшов перший Кубок світу з футболу (Mundial), де перемогу також здобув Уругвай. У другій половині XX століття латиноамериканські країни відзначилися футбольними зірками такими як Пеле та Дієго Марадона. Ця історія розвитку футболу демонструє той факт, що для Іспанії та країн Латинської Америки футбол був і залишається не лише спортом, а й частиною культури та проявом національної ідентичності.

Етимологічно значна частина спортивної лексики іспанської мови має латинське походження, що зумовлено тим фактом, що власне іспанська мова сформувалася на основі латини. Як приклад можна навести наступні слова: árbitro, grada, jugar, jugador, portero, césped, capitán, defensa, disputar, pelota, portería, torneo, título, triunfo чи vencer [1].

Проте саме англійська мова історично домінувала у футбольному світі починаючи з другої половини XIX століття, впродовж XX століття та залишається домінуючою навіть зараз у XXI столітті. У результаті цього історичного процесу, іспанська мова запозичила та адаптувала такі англомовні футбольні терміни як referí від англ. referee, chutar від англ. to shoot, driblar від англ. to dribble [1].

Проте, завдяки тому, що французька мова відігравала провідну роль у міжнародних відносинах та політичному світі впродовж XIX та першої чверті XX століття, лексичний фонд іспанської мови поповнився такими словами французького походження як: balón, chándal, debutar, début, élite, entrenar, comité, equipo, amateur [1].

Британське походження футболу та вплив британської спільноти на його розвиток в іспаномовному світі сприяли тому, що значна частина футбольної лексики іспанської мови представлена англомовними запозиченнями чи кальками.

Королівська академія іспанської мови (RAE) визначає поняття «лексичне запозичення (préstamo lingüístico чи extranjerismo)» як слова, які одна мова запозичує з іншої, незалежно від того, чи служать вони для позначення нових реалій, чи конкурують із вже існуючими в даній мові термінами [5].

За ступенем адаптації іншомовні запозичення поділяються на:

– адаптовані (пристосовані до фонетичних та граматичних норм мови-реципієнта);

– неадаптовані (ті, що зберегли своє початкове написання, вимову та значення з мови-донора;

– кальки (терміни утворені шляхом калькування чи дослівного перекладу компонентних частин іншомовного слова з допомогою вже існуючих у мові-реципієнті ресурсів) [7].

Як приклад адаптованих англіцизмів можна навести наступні слова: gol, penalti, réferi, chut, club, córner, driblar, líder, linier, míster (в значенні entrenador), orsay/orsai, récord [1].

Адаптація загалом передбачає пристосування до фонетичних та граматичних норм іспанської мови, які включають появу категорії роду та числа, спрощення написання чи використання графічного наголосу.

Серед прикладів неадаптованих англомовних запозичень можна виділити наступні слова: ball, doping, hat-trick, play-off, pressing, sporting, team, trainer, ranking, break, challenger, challenge, draw, wedge, pick, skipper, training, tackling, drop, game, head coach, refresher, workout [4].

Використання неадаптованих англіцизмів не обмежується лише сферою футболу, а загалом охоплює тему спорту, занять у спортзалі, назв вправ чи спортивного інвентаря: ciclo indoor, clases express, gimnasio express, kit de recuperación, club, coaching, doping free, golf, group training, gym, master trainers, performance, personal trainer, pull-ups, sport, trigger point, windsurf, exercise mat, fit ball, flex band, aerobics, fitness, kick boxing, training, snowboarding [3].

Кальки (дослівний переклад) англомовних виразів значною мірою поширені серед іспаномовної футбольної термінології, наприклад: tiempo extra (extra time), juego limpio (fair play), ase de grupos (group stage), fase eliminatoria (knockout stage), eliminación directa (direct elimination), saque de esquina (corner kick), saque de meta (goal kick), tiro libre (free kick), tiro penal (penalty kick), posesión del balón (ball possession), presión alta (high pressing), tarjeta roja (red card,), tarjeta amarilla (yellow card).

Варто зазначити, що в спортивних періодичних виданнях у XX столітті переважали неадаптовані (bobs sleigh, boxing, cheque, club, confort, corner, cricket, dribling, flyer, foot-ball, freekick, goal, goal keeper, hockey, interview, jockey, juniors, knock-out, leader, linesman, match, meeting, off-line, penalty, performance, record, referee, reporter, ring, rounds, rugby, shoot, show, skating rink, sport, sprinter, team, tennis) та частково чи повністю адаптовані англомовні запозичення (boxeador, boxear, boxeo, intervievar, mitín, yate, foot-ballistas, footballístico, sportivo, tourismo) [2].

У той час як на початку XXI століття в спортивних ЗМІ почали з'являлися не лише неадаптовані (aces, break, cash flow, champions, cheerleader, cross, cyborgs, Dream Team, fifa world player, film, hat trick, high-side, hockey, indoor, kick, king, playoff, prime time, sports-man, sprint, sprinter, team, tests, boss, ticket) та адаптовані (córner, club, fan, máster, míster, ránking, récord, eslogan, dólar, dopaje, dopar, gol, líder, penalti, poquer, tenis) англіцизми, а й кальки (guarda, guardameta, centrocampista, juego limpio, balompié) та іспаномовні слова похідні від англомовних лексем (golazo, golea, goleador, golear, liderar, liderato) [2].

У сучасних спортивних періодичних виданнях використання неадаптованих англіцизмів зумовлене виключно відсутністю слова-аналога в іспанській мові для позначення певного явища чи виключно питанням моди / престижу. В інших випадках, використовують адаптовані англомовні запозичення, іспаномовні відповідники чи кальки англомовних виразів [4].

Говорячи про іспаномовні відповідники англомовних виразів, можна навести наступні приклади: tanto замість gol, balompié замість fútbol чи football, penal замість penalti чи penalty, portero / guardameta замість goalkeeper, centrocampista, mediocampista замість midfielder, partido замість match, falta замість foul, fuera de juego замість offside, pase замість pass.

У іспаномовних публіцистичних текстах загалом зберігаються оригінальні назви або абревіатури спортивних організацій та нагород (la FIFA, la International Football Association Board (IFAB), la Premier League, la UEFA) чи використовують дослівний переклад / калькування назв (la Unión de Asociaciones Europeas de Fútbol (UEFA), la Bota de Oro, la Copa del Mundo, el Balón de Oro).

Також серед іспаномовної футбольної лексики значного поширення набули метафоричні вислови, наприклад: abrir la cuenta en el marcador, colgar las botas, fusilar al portero, ganar a domicilio, gol de consolación, gol fantasma, gol olímpico, gol psicológico o tempranero, hacer la bicicleta, hilvanar una jugada, lamer el poste, lamer el palo, ley de la ventaja, once titular, peinar la pelota, reencontrarse con el gol, rematar a placer, tener olfato goleador, tirarse a la piscina [1].

Практична частина даного дослідження передбачає аналіз та класифікацію термінів іспаномовної футбольної лексики взятих із текстів сучасного іспаномовного публіцистичного дискурсу залежно від морфологічних характеристик, етимології, способу словотвору, ступеня адаптації та сфери вжитку (лексико-семантичного поля).

Було проаналізовано 20 статей, пов'язаних із сферою футболу та Чемпіонатом Світу з футболу FIFA 2026 [8]. На основі публіцистичних текстів взятих з сайту іспаномовного інформаційного агентства BBC Mundo та опублікованих у період між 11 червня та 12 липня 2026 року, було відібрано 174 терміни, які класифікувалися за лексико-семантичним принципом залежно від функції лексичної одиниці в межах футбольного дискурсу.

Усі лексичні одиниці можна класифікувати за наступними сферами вжитку (лексико-семантичними полями):

– професії та позиції на футбольному полі (23 слова): ariete, árbitro, arquero, atacante, capitán, centrocampista, defensa, defensa central, delantera, delantero, entrenador, exdefensor, exdelantero,

exfutbolista, futbolista, guardameta, jugador, lateral derecho, mediocampista, portero, seleccionador, suplente, volante;

– частини футбольного поля та інвентар (16 слів): arco, balón, banderín de córner, banquillo, campo de fútbol, cancha, centro de entrenamiento, estadio, grada, palo, pelota, portería, poste, puerta, red, terreno de juego;

– ігрові дії, прийоми та тактика гри (32 слова): asistencias, atajada, baza, batir, cabecear, cabezazo, cambio, controlar, disparo, finta, golear, igualar, jugar, lanzamiento, marcar, parada, pase, posesión de la pelota, posesión del balón, potencia, presionar, rematar, remate, remate de cabeza, saque de banda, saque de esquina, saque de meta, sustitución, tiro, tiro de esquina, tiro libre, córner;

– правила, суддівство та хронометраж матчів (20 слів): arbitral, descalificar, expulsión, estándar, la International Football Association Board (IFAB), pausa de hidratación, penal, penalti, primera mitad, prórroga, sistema de videoarbitraje (VAR), tanda de penales, tanda de penaltis, tarjeta amarilla, tarjeta roja, tiempo, tiempo de descuento, tiempo extra, tiempo reglamentario, videoarbitraje;

– футбольні турніри, перебіг та результати матчів (57 слів): campeón, campeona, campeonato, capitanear, chance, clasificación, clasificarse, competencia, competición, Copa, debut, debutar, derrota, derrotar, disputar, división, doblete, eliminar, eliminatorias, empatado, empatar, empate, fase de clasificación, fase de eliminación directa, fase de eliminatorias, fase de grupos, fase eliminatoria, final, ganado, ganador, ganar, gol, golazo, goleada, goleador, goleadora, hat-trick, la Copa del Mundo, la Premier League, líder, liderar, liga, marcador, Mundial, mundialista, partido, perder, punto, ranking, récord, semifinal, tanto, torneo, trayectoria, triunfo, vencer, victoria;

– футбольні організації, нагороди та пов'язані з футболом терміни (26 слів): aficionados, el Balón de Oro, bar deportivo, boletos, cantera, capital, club, élite, entrenamiento, equipo, Eurocopa, fans, futbolero, futbolística, fútbol, hincha, la Bota de Oro, la FIFA, la UEFA, la Unión de Asociaciones Europeas de Fútbol (UEFA), lista, participar, plantel, selección, show, título [8].

Як видно з даної класифікації, найбільше лексичних одиниць пов'язано з лексико-семантичними полями турнірів, перебігу та результатів матчів, ігрових дій, прийомів та тактики гри, нагород, професій та позицій на футбольному полі, а найменше термінів наявно серед слів, що позначають частини футбольного поля, інвентар, суддівство та хронометраж матчів.

Із морфологічної точки зору серед аналізованих лексичних одиниць переважають іменники (107 слів), проте є також приклади прикметників (7 слів: arbitral, futbolero, futbolística, goleadora, mundialista, empatado, ganado), дієслів (22 слова: batir, cabecear, capitanear, clasificarse, controlar, debutar, descalificar, disputar, eliminar, empatar, ganar, igualar, jugar, liderar, marcar, participar, perder, presionar, rematar, vencer, golear, derrotar) та абревіатур, складених термінів чи словосполучень (38 лексичних одиниць: el Balón de Oro, banderín de córner, centro de entrenamiento, defensa central, fase de clasificación, fase de eliminación directa, fase de eliminatorias, fase de grupos, fase eliminatoria, la Bota de Oro, la Copa del Mundo, la FIFA, la International Football Association Board (IFAB), la Premier League, la UEFA, la Unión de Asociaciones Europeas de Fútbol (UEFA), lateral derecho, pausa de hidratación, posesión de la pelota, posesión del balón, primera mitad, remate de cabeza, saque de banda, saque de esquina, saque de meta, sistema de videoarbitraje (VAR), tanda de penales, tanda de penaltis, tarjeta amarilla, tarjeta roja, terreno de juego, tiempo de descuento, tiempo extra, tiempo reglamentario, tiro de esquina, tiro libre, bar deportivo, campo de fútbol) [8].

Етимологічно всі проаналізовані лексичні одиниці можна класифікувати наступним чином, залежно від мови їх походження та ступеня адаптації до фонетичних та граматичних норм іспанської мови (у випадку запозичень):

– іспанська лексика латинського походження: ariete – центральний нападник, форвард, від лат. aries; arbitral – пов'язаний з арбітром, від лат. arbitrālis; árbitro – арбітр, від лат. arbĭter; arquero – воротар, від лат. arcus; asistencias – гольові передачі, від лат. assistere; atajada – відбиття м'яча, від лат. taleare; aficionados – фанати, від лат. affectio; batir – бити, перемагати, від лат. battuĕre, cabecear – вдарити головою, від лат. caput; cabezazo – удар головою, від лат.

caput; cambio – заміна, від лат. cambium; cantera – молодіжна збірна, від лат. cantus; capitanear, capitán – очолювати та капітан, від лат. capitanus; capital – капітал клубу, від лат. capitālis; clasificación – турнірна таблиця, кваліфікація, від ісп. clacificar + ción; clasificarse – кваліфікуватися, від ісп. clacificar + se; competencia – змагання, від лат. competentia; competición – змагання, від лат. competitio; Copa – кубок, від лат. cuppa; defensa – захисник, від лат. defensa; delantero, delantera, exdelantero – нападник, лінія нападу, колишній нападник, від ісп. delante + ero; derrota, derrotar – поразка, завдавати поразки від лат. rota; descalificar – дискваліфікувати від ісп. des + calificar; disputar – змагатися, проводити матч, від лат. disputāre; disparo – удар, від лат. disparāre; división – дивізіон, від лат. divisio; doblete – дубль (два голи), від лат. duplus; eliminar, eliminatorias – вибивати з турніру / матчі на виліт (плей-оф), від лат. eliminăre; estadio – стадіон, від лат. stadĭum; Eurocopa – Єврокубок , від ісп. Euro + copa; exdefensor – колишній захисник, від лат. defensor; expulsión – вилучення гравця, від лат. expulsio; grada – трибуна, від лат. gradus; guardameta – воротар, від ісп. guardar + meta; hincha – фанат, вболівальник, від лат. inflāre; igualar – зрівнювати (рахунок), від лат. aequalis; jugador, jugar – гравець, грати, від лат. iocari; lateral derecho – правий захисник, від ісп. lateral + derecho; lanzamiento – удар / вкидання, від лат. lanceāre; liga – ліга, від лат. ligāre; Mundial, mundialista – Мундіаль (Чемпіонат світу), учасник чемпіонату світу, від лат. mundiālis; palo – штанга, від лат. palus; parada – відбиття м'яча, від лат. parare; participar – брати участь, від лат. participāre; partido – матч, від лат. partīri; pase – пас, передача, від лат. passus; pelota – м'яч, від лат. pila; penal – пенальті, від лат. poenālis; plantel – склад команди (ростер), від лат. plantarium; portería, portero – ворота, воротар, від лат. portarius; poste – стійка воріт (штанга), від лат. postis; potencia – сила (удару), від лат. potentia; prórroga – додатковий час (овертайм), від лат. prorogāre; punto – гол, очко, від лат. punctum; puerta – ворота, від лат. porta; red – сітка, від лат. rete; rematar, remate – пробивати, удар, від re + лат. mactāre; remate de cabeza – удар головою, ісп. словосполучення; saque de banda – вкидання, ісп. словосполучення; selección, seleccionador – національна збірна, головний тренер збірної, від лат. selectio; semifinal – півфінал, від semi + лат. finālis; suplente – запасний гравець, від лат. supplēre; sustitución – заміна, від лат. substitutio; tanto – гол, від лат. tantus; torneo – турнір, від лат. tornare; título – титул, від лат. titŭlus; triunfo – тріумф, від лат. triumphus; vencer – перемогти, від лат. vincĕre; victoria – перемога, від лат. victoria; volante – півзахисник, від лат. volāre; arco – ворота, від лат. arcus; final – фінал, від лат. finālis; perder – програвати, від лат. perdĕre; presionar – пресингувати, від лат. pressio;

– адаптовані запозичення італійського походження: atacante – нападник, від італ. attaccare; baza – козир, тактичний хід, від іт. bazza; boletos – квитки, від іт. bolletta; campeona, campeón – чемпіон, від іт. campione; campeonato – чемпіонат, від іт. campione; empatar, empatado, empate – зіграти внічию, рівний рахунок, нічия, від іт. impattare; finta – фінт, обманний рух, від іт. finta;

– адаптовані слова французького походження: balón – м'яч, від фр. balle; chance – гольовий момент (шанс), від фр. chance; controlar – контролювати, від фр. contrôler; debut – дебют, від фр. début; debutar – дебютувати, від фр. débuter; élite / elite – еліта, від фр. élite; entrenador, entrenamiento – тренер, тренування, від фр. entraîner; equipo – команда, від фр. équiper; trayectoria – траєкторія, шлях, від фр. trajectoire;

– кальки франкомовних виразів: El Balón de Oro – Золотий М'яч, від фр. Ballon d'Or; la Bota de Oro – Золотий бутс, від фр. Soulier d'Or; la Unión de Asociaciones Europeas de Fútbol / la UEFA – УЄФА, від фр. Union Européenne de Football Association;

– адаптовані германізми: banquillo – лава запасних, від герм. banki; ganado, ganar, ganador – виграний, вигравати, переможець, від герм. / готського ganan; lista – список, від герм. lîsta; marcar, marcador – забивати гол, табло / рахунок матчу, від герм. mark;

– кальки англомовних виразів: banderín de córner – кутовий прапорець, від англ. corner flag; centro de entrenamiento – тренувальний центр, від англ. training center; defensa central – центральний захисник, від англ. central defender; fase de clasificación – кваліфікаційний етап, fase

de eliminación directa – плей-оф (пряме вибування), fase de eliminatorias – стадія матчів на виліт, fase de grupos – груповий етап, fase eliminatoria – стадія плей-оф, від англ qualifying stage, knockout phase / stage, group stage; la Copa del Mundo – Кубок світу, від англ. the World Cup; pausa de hidratación – перерва на гідратацію, від англ. hydration break; posesión de la pelota, posesión del balón – володіння м'ячем, від англ. possession of the ball; primera mitad – перший тайм, від англ. first half; saque de esquina, saque de meta – кутовий удар, удар від воріт, від англ. corner kick, goal kick; sistema de videoarbitraje (VAR) / videoarbitraje – система відеодопомоги арбітрам / відеопомічник арбітра (ВАР), від англ. Video Assistant Referee (VAR) system; tanda de penales, tanda de penaltis – серія пенальті, від англ. penalty shootout; tarjeta amarilla, tarjeta roja – жовта картка, червона картка, від англ. yellow card, red card; terreno de juego – ігрове поле, від англ. playing field; tiempo, tiempo de descuento, tiempo extra, tiempo reglamentario – тайм, компенсований час, додатковий час, основний час, від англ. time, stoppage time, extra time, regulation time; tiro, tiro de esquina, tiro libre – удар, кутовий удар, штрафний / вільний удар, від англ. kick, corner kick, free kick; bar deportivo – спорт бар, від англ. sports bar; campo de fútbol – футбольне поле, від англ. football field; centrocampista, mediocampista – півзахисник, від англ. midfielder;

– запозичення з мови кечуа: cancha – спортивне поле, від кечуа. kancha;

– адаптовані англомовні запозичення: club – клуб, від англ. club; córner – кутовий удар, від англ. corner; estándar – стандарт, від англ. standard; exfutbolista, futbolista – колишній футболіст, футболіст, від англ. football + ista; fans – фанати, фани, від англ. fan; fútbol, futbolero, futbolística – футбол, футбольний, від англ. football; gol, golazo, goleada, goleador, goleadora, golear – гол, видовищний гол, розгромна перемога, бомбардир, головий, забити гол (особливо неодноразово) від англ. goal; líder, liderar – лідер, лідирувати, від англ. leader; penalti – пенальті, від англ. penalty; récord – рекорд, від англ. record;

– неадаптовані англомовні запозичення: hat-trick – хет-трик (три голи), від англ. hat-trick; la International Football Association Board (IFAB) – Міжнародна рада футболу, від англ. International Football Association Board; la Premier League – Прем'єр-ліга, від англ. Premier League; ranking – рейтинг, від англ. ranking; show – шоу, видовище, від англ. show;

– неадаптовані франкомовні запозичення: la FIFA – ФІФА, від фр. Fédération Internationale de Football Association.

На основі етимологічного аналізу 174 термінів футбольної лексики можна зазначити, що лексеми латинського чи іспанського походження налічують 84 слова, адаптовані запозичення з італійської мови – 10 слів, адаптовані запозичення з французької мови – 10 слів, кальки з французької мови – 4 терміни, адаптовані германізми – 7 слів, кальки з англійської мови – 33 терміни, 1 запозичення з мови кечуа, адаптовані англіцизми – 19 слів, неадаптовані англіцизми – 5 слів та 1 неадаптоване запозичення з французької мови.

За способом словотвору серед проаналізованих лексичних одиниць переважає морфологічний спосіб словотворення, що виражений префіксами та суфіксами, проте наявні кілька випадків абревіації (FIFA, UEFA, IFAB, VAR) та складання основ слів (centrocampista, mediocampista, guardameta, videoarbitraje).

Також значна кількість проаналізованої футбольної лексики представлена кальками англомовних термінів чи адаптованими іншомовними лексичними запозиченнями, в той час як неадаптовані запозичення зустрічаються нечасто.

Певна кількість пов’язаних із темою футболу слів значно розширила свою семантику та набула нового значення, характерного виключно для футбольного дискурсу, наприклад: asistencias – гольові передачі, а не допомоги, banquillo – лава запасних, а не маленька лавочка, cambio – заміна, а не зміна, cantera – молодіжна збірна, а не кар’єр, ariete – форвард, а не таран, defensa – захисник, а не захист, disparo – удар, а не постріл, palo – штанга, а не палиця, suplente – запасний гравець, а не замісник, volante – півзахисник, а не руль чи воланчик, selección – національна збірна, а не відбір, seleccionador – головний тренер збірної, а не сортувальник, tiro –

удар, а не кидок, presionar – пресингувати, а не тиснути, parada – відбиття м'яча, а не зупинка, arco – ворота, а не арка чи лук, vestuario – група гравців чи команда, а не гардероб.

Висновки. Отже, дослідження показало, що футбольна лексика іспанської мови формувалася переважно протягом другої половини XIX та XX століть під впливом англійської мови, як основної в сфері футболу, проте з використанням лексем французького походження та слів, що походять з латини.

Усі іншомовні лексичні запозичення, що наявні у сучасному іспаномовному футбольному дискурсі, можна поділити на адаптовані, неадаптовані та кальки.

Адаптовані терміни були пристосовані до фонетичних та граматичних норм іспанської мови, в той час як неадаптовані слова зберегли своє початкове написання. Кальки ж являють собою буквальний переклад іншомовних виразів, використовуючи наявні в мові-реципієнті лексеми.

Також значного поширення серед іспаномовного футбольного дискурсу набули метафоричні вислови, а переважна більшість англомовних термінів отримала іспаномовні відповідники.

Практична частина дослідження показала, що етимологічно футбольна лексика поділяється на слова латинського чи іспанського походження, адаптовані запозичення з французької, англійської, італійської мов, кальки франкомовних та англомовних висловів, адаптовані германізми, запозичення з мови кечуа, неадаптовані англіцизми та слова французького походження.

Дані лексеми можна класифікувати за наступними лексико-семантичними полями: турніри, перебіг та результати матчів, ігрові дії, прийоми й тактики гри, нагороди, професії та позиції на футбольному полі, частини футбольного поля, інвентар, суддівство й хронометраж матчів.

Із морфологічної перспективи серед запозичених слів переважають іменники, проте наявні запозичені прикметники, дієслова, абревіатури та словосполучення.

За способом словотвору серед проаналізованих лексем переважає морфологічний спосіб словотворення, що виражений префіксами, суфіксами, абревіацією та складанням основ слів. Також значного поширення серед текстів іспаномовних періодичних виданнях набув дослівний переклад чи калькування англомовних термінів і використання англомовних лексичних запозичень.

Із семантичної перспективи деякі лексичні одиниці набули нового значення, яке характерне виключно для футбольного дискурсу.

Це дослідження є корисним інструментом, що показує загальні тенденції утворення та використання футбольної лексики в сучасному іспаномовному публіцистичному дискурсі на прикладі статей із періодичних видань.

Перспективи подальших розвідок у даному науковому напрямку вбачаю в детальному дослідженні етимології, історії формування та особливостей використання спортивної лексики іспанської мови в сучасному публіцистичному дискурсі на прикладі текстів із іспаномовних періодичних інтернет-видань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Terminología y lenguaje deportivo del fútbol. (Terminology and sport language of Soccer) / R. Aleixandre-Benavent et al. *Cultura_Ciencia_Deporte*. 2007. Т. 2, № 6. С. 117–123. URL: https://doi.org/10.12800/ccd.v2i6.179

2. Vázquez-Amador M., Lario-de-Oñate M. C. Anglicismos en la prensa deportiva de principios del siglo XX y XXI: estudio contrastivo. *Epos : Revista de filología.* 2015. № 31. С. 359. URL: https://doi.org/10.5944/epos.31.2015.17371

3. Rodríguez-Medina M. J. Anglicismos en el léxico de las actividades deportivas de los gimnasios españoles. *Lexis.* 2014. Т. 38, № 2. С. 401–427. URL: https://doi.org/10.18800/lexis.201402.006

4. Luján-García C., Nuñez Nogueroles E. E. An analysis of specialized sports-related anglicisms: Their use in the European Spanish press nowadays / Uma análise de anglicismos especializados relacionados ao esporte: seu uso na imprensa espanhola europeia na atualidade. *REVISTA DE ESTUDOS DA LINGUAGEM*. 2024. Т. 31, № 3. С. 1071. URL: https://doi.org/10.17851/2237-2083.31.3.1071-1115

5. Diccionario de la lengua española | Edición del Tricentenario | RAE – ASALE. URL: https://dle.rae.es/espanglish (дата звернення: 19.07.2026).

6. El origen del fútbol en España: entre la influencia británica y el misterio Huelva-Vigo – ESPN. ESPN Deportes. URL: https://espndeportes.espn.com/futbol/mundial/nota/_/id/10669008/espana-origen-futbol-historia-copa-del-mundo-mundial-qatar-2022-perfil-grupo-e (дата звернення: 19.07.2026).

7. Tratamiento de los extranjerismos | Diccionario panhispánico de dudas. URL: https://www.rae.es/dpd/ayuda/tratamiento-de-los-extranjerismos (дата звернення: 19.07.2026).

8. Fútbol – BBC News Mundo. BBC News Mundo. URL: https://www.bbc.com/mundo/topics/cwr9j2pqx6jt?page=1 (дата звернення: 19.07.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 20.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 12.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 06.11.2026